

Research Paper

Relationship of Lifestyle and Social Support with Marital Satisfaction of Elderly

*Soosan Rafiee¹, Hasan Toozandehjani², Mohammad Reza Ahooei³

1. Department of Clinical Psychology, Faculty of Medical Sciences, Neyshabur, Iran.
2. Department of Psychology, Faculty of Humanities, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran.
3. Department of Psychology, Daneshvar Center for Higher Education, Farhangian University, Neyshabur, Iran.

Citation: Rafiee S, Toozandehjani H, Ahooei MR. [Relationship of lifestyle and social support with marital satisfaction of elderly (Persian)]. Iranian Journal of Ageing. 2016; 11(2):226-233.

Received: 21 Mar. 2016

Accepted: 22 May 2016

ABSTRACT

Objectives Given the improvement in personal and social health level of elderly people, especially in Iran, the present study aimed to investigate the relationship of lifestyle and social support with marital satisfaction in the elderly people.

Methods & Materials The present study involved a cross-sectional descriptive correlation method. A total of 381 elderly people aged 60 years or above, as recorded by health care centers, were included in the study using random cluster samplings. They were asked to complete the Erich's marital satisfaction questionnaire, lifestyle questionnaire, as well as social support questionnaire. Data were collected by means of descriptive statistics and inferential statistics (Pearson correlation coefficient and stepwise regression) and analyzed by SPSS 21 software.

Results The results indicated that lifestyle and social support are predictors of marital satisfaction. The stepwise regression analysis showed that the predicted variables that significantly contribute to the prediction of dependent variable (marital satisfaction) are social support and lifestyle ($R^2=0.46$). Moreover, there was no significant difference ($P>0.05$) between lifestyle, social support, and marital satisfaction among elderly men and women.

Conclusion Our findings showed that social support and lifestyle are important elements in maintaining the stability of marital satisfaction in the elderly people.

Key words:

Social support,
Lifestyle, Marital
satisfaction, Elderly

* Corresponding Author:

Soosan Rafiee, MA

Address: Department of Clinical Psychology, Faculty of Medical Sciences, Neyshabur, Iran.

Tel: +98 (915) 3526291

E-mail: rafieesussan@gmail.com

رابطه سبک زندگی و حمایت اجتماعی با رضایت زناشویی سالمندان

* سوسن رفیعی^۱، حسن توزنده‌جانی^۲، محمدرضا آهویی^۳

- ۱- گروه روان‌شناسی بالینی، دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی نیشابور، نیشابور، ایران.
- ۲- گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.
- ۳- گروه روان‌شناسی، مرکز آموزش عالی دانشور نیشابور، دانشگاه فرهنگیان پردیس مشهد، نیشابور، ایران.

تاریخ دریافت: ۰۲ فروردین ۱۳۹۵
تاریخ پذیرش: ۰۲ خرداد ۱۳۹۵

اهداف: با توجه به گسترش روزافزون جمعیت سالمندان در جوامع مختلف، به‌ویژه جامعه ایرانی، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه سبک زندگی و حمایت اجتماعی با رضایت زناشویی در این گروه صورت گرفته است.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های توصیفی-همبستگی بود که به‌صورت مقطعی در سال ۱۳۹۳ انجام شد. جامعه آماری این پژوهش را تمامی سالمندان ۶۰ سال و بالاتر تشکیل می‌داد که جزو جمعیت مراقبت‌شده بودند و در مراکز بهداشتی درمانی پرونده داشتند. نمونه آماری این مطالعه شامل ۳۸۱ نفر از سالمندان بود که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای از جامعه آماری پژوهش انتخاب شدند و به سؤالات مقیاس رضایت زناشویی انریچ، پرسش‌نامه سبک زندگی و حمایت اجتماعی پاسخ دادند. داده‌های گردآوری‌شده با نسخه ۲۱ نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به‌گام مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج بیانگر آن است که سبک زندگی و حمایت اجتماعی پیش‌بینی‌کننده رضایت زناشویی هستند. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام نشان داد که متغیرهای پیش‌بین به‌ترتیب حمایت اجتماعی و سبک زندگی ($R^2=0/46$) به‌شمار می‌روند. نتایج پژوهش حاضر بیانگر آن بود که بین متغیرهای سبک زندگی و حمایت اجتماعی با رضایت زناشویی رابطه معنی‌دار مثبت وجود دارد ($P<0/05$)، اما بین مردان و زنان سالمند در این متغیرها تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($P>0/05$).

نتیجه‌گیری: با توجه به تأثیر حمایت اجتماعی و سبک زندگی بر رضایت زناشویی سالمندان می‌توان گفت که حمایت اجتماعی و سبک زندگی عامل مهمی در پایداری ازدواج و رضایت زناشویی در این گروه اجتماعی است.

کلیدواژه‌ها:

حمایت اجتماعی،
سبک زندگی، رضایت
زناشویی، سالمندی

مقدمه

رضایت از زندگی در دوره سالمندی به حفظ و نگهداری فعال روابط خانوادگی و مشارکت مستمر در تعامل‌های مهم بستگی دارد. از سوی دیگر، همین که سالمندان برخی از نقش‌ها مانند کار یا والد بودن را از دست می‌دهند، باید نقش‌های جدیدی بپذیرند و جایگزین نقش‌های قبلی کنند. نحوه عملکرد سالمند در این تکلیف جدید، بسیاری از مؤلفه‌های روانی و جسمانی را در آنان تغییر می‌دهد.

در میان این مؤلفه‌ها می‌توان به سبک زندگی، حمایت اجتماعی و رضایت زناشویی اشاره کرد. سبک زندگی شامل تمام رفتارهایی است که توسط فرد مهار می‌شود و بر شرایط بهداشتی او تأثیر می‌گذارد [۱]. سازمان جهانی بهداشت، سبک زندگی سالم را تلاش برای دستیابی به حالت رفاه کامل جسمی، روانی و اجتماعی توصیف کرده

است و آن را دربردارنده ابعاد جسمانی و روانی می‌داند [۲].

باین حال آنچه در سبک زندگی سالمندان می‌تواند حائز اهمیت باشد، بُعد اجتماعی آن است. سبک زندگی در ایجاد و تقویت سازه‌های اجتماعی نقش بسزایی دارد و می‌تواند از آن تأثیر گیرد. در ارتباط با سبک زندگی و رضایتمندی زناشویی نیز تحقیقات متعددی انجام شده است. به‌عنوان مثال محمودی، نیازآذری و صنعتی (۲۰۱۲) در تحقیقی با بررسی ۷۵۰ سالمند به این نتیجه رسیدند که میزان آگاهی، نگرش و عملکرد سالمندان درباره سبک زندگی سالم نسبتاً پایین است [۳]. پژوهش پورمیدانی، نوری و شفتی (۲۰۱۴) نشان داد بین سبک زندگی و رضایت از زندگی زناشویی رابطه معنی‌داری وجود دارد ($P<0/01$).

علاوه‌براین در مطالعه حاضر، نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد

* نویسنده مسئول:

سوسن رفیعی

نشانی: نیشابور، دانشکده علوم پزشکی نیشابور، گروه روانشناسی بالینی.

تلفن: ۳۵۲۶۲۹۱ (۹۱۵) ۹۸+

پست الکترونیکی: rafieesusan@gmail.com

اجتماعی، رضایت از زندگی، افسردگی و شادکامی در سالمندان زن و مرد رابطه وجود دارد [۱۲]. پژوهش‌های معتمدی شلمزاری و همکاران (۲۰۰۲) [۱۳] و کوهن و ویلس (۱۹۸۵) [۱۴] نیز نشان می‌دهد حمایت اجتماعی، تأثیری معناداری بر احساس تنهایی، سلامت عمومی، شادی، افسردگی و رضایتمندی سالمندان از زندگی دارد.

در این زمینه نیومن [۱۵] و ساراسون و همکاران [۱۶] معتقدند حمایت‌های اجتماعی، اثر مستقیمی بر افسردگی، اضطراب و شکایت‌های جسمانی دارد و افراد در حمایت اجتماعی بالا حتی در صورت تجربه حادثه ناگوار، در مقابل بیماری کمتر آسیب‌پذیرند [۱۷]. همچنین، علی‌پور و همکاران (۲۰۰۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند با افزایش حمایت عاطفی و ساختاری، کیفیت زندگی سالمندان نیز افزایش می‌یابد [۱۸].

پژوهش‌های اندکی درباره سبک زندگی و حمایت اجتماعی با رضایت زناشویی در این گروه اجتماعی صورت گرفته است. ازسوی دیگر، پژوهش حاضر نیز به‌عنوان یکی از اقدامات انجام‌شده در حوزه مطالعات مربوط به سالمندان، می‌تواند در زمینه کاربردهای مشاوره‌ای و سیاست‌گذاری در برنامه‌های حمایتی از سالمندان به‌منظور ارتقای سطح روابط زناشویی، بهبود کیفیت زندگی و سلامت روانی آنان در کنار دیگر پژوهش‌ها متکی بر پایه علمی باشد. ازاین‌رو، با توجه به موارد مذکور و اهمیت رضایت زناشویی سالمندان (به‌عنوان یک گروه اجتماعی روبه‌توسعه در جامعه ایرانی)، مطالعه حاضر با هدف بررسی رابطه سبک زندگی و حمایت اجتماعی با رضایت زناشویی سالمندان در شهرستان نیشابور انجام شده است.

روش مطالعه

روش تحقیق حاضر از نوع توصیفی همبستگی بود که به‌صورت مقطعی در سال ۱۳۹۳ انجام شده است. جامعه آماری پژوهش را کلیه سالمندان ۶۰ سال و بالاتر (۱۴۹۱۰ نفر سالمند روستایی و ۲۳۸۴ سالمند شهری) تشکیل می‌دادند که در سال ۱۳۹۳ در شهرستان نیشابور زندگی می‌کردند. این افراد جزو جمعیت مراقبت‌شده و دارای پرونده زیرپوشش مراکز بهداشتی-درمانی وابسته به دانشکده علوم پزشکی شهرستان نیشابور بودند.

معیار ورود به مطالعه شامل سالمندانی بود که در زمان مطالعه جزو جمعیت مراقبت‌شده و دارای پرونده بودند. معیارهای خروج شامل مرگ‌ومیر و انتقال از موقعیت جغرافیایی به نقطه دیگر بود. در این پژوهش نمونه آماری براساس فرمول محاسبه حجم نمونه کوکران با توجه به حجم جامعه، شامل ۳۸۱ نفر سالمند بالای ۶۰ سال مراقبت‌شده و دارای پرونده بودند. نمونه‌ها به‌صورت نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای بر مبنای انتخاب تصادفی از مراکز بهداشتی-درمانی گزینش شدند که سالمندان زیرپوشش آنها بودند و در این مراکز پرونده داشتند.

سبک زندگی می‌تواند ۲۰ درصد از واریانس رضایت زناشویی را تبیین کند [۴]. در مطالعات پارادال و همکاران (۲۰۱۳)، مهاسکی (۲۰۱۳)، بکته و زاوسزنیسکی (۲۰۱۲)، لیو، داپری، مایر و چن (۲۰۱۲)، مهاسکی و رام (۲۰۰۹) و دیریک، کاولاک و آکداگ (۲۰۰۶) که به بررسی سبک زندگی سالمندان مقیم سرای سالمندان پرداخته شده است، یافته‌ها نشان می‌دهد سبک زندگی این افراد در مقایسه با سالمندانی که در کنار خانواده خود زندگی می‌کنند، به‌طورمعناداری پایین‌تر است [۵].

یکی از متغیرهای مرتبط با سبک زندگی سالمندی که می‌توان آن را محصول بُعد اجتماعی سبک زندگی تلقی کرد، حمایت اجتماعی است. این متغیر به‌عنوان عامل مهمی در سالمندی موفقیت‌آمیز تلقی می‌شود و به‌طورسنتی به‌عنوان حمایت از طرف خانواده، دوستان و آشنایان در نظر گرفته شده است [۶]. کب (۱۹۷۶)، جنتری و کوباسا (۱۹۸۴)، ویلیز (۱۹۸۴) و سارافینو (۱۹۹۸)، حمایت اجتماعی را به‌عنوان سبک‌هایی از ارتباطات مطرح کرده‌اند که فرد رفاقت، همکاری و تقویت احساسی، محبت، همراهی احترام، مراقبت، توجه و کمک را از سوی اعضای خانواده، دوستان و دیگران دریافت می‌کند [۷]. حمایت اجتماعی علاوه بر تسهیل رفتارهای ارتقای سلامت، حوادث تنش‌زای زندگی را کاهش می‌دهد و نیل به اهداف شخصی را تشویق می‌کند [۸]. ازاین‌رو، این منبع به‌صرفه و مهم اجتماعی در قشر سالمندان اهمیت بالایی دارد [۹].

بر اساس این، بررسی حمایت اجتماعی و تأثیر تعاملی آن با دیگر سازه‌های روانشناسی مانند سبک زندگی، برای ارتقای جنبه‌های روانشناختی و غنی‌سازی زندگی سالمندی در سال‌های اخیر به‌شدت موردتوجه پژوهشگران و صاحب‌نظران قرار گرفته است. ازسوی دیگر، پژوهشگران در بررسی وضعیت اجتماعی سالمندان بر این نکته واقف‌اند که این افراد با توجه به مشکلاتشان مانند بازنشستگی، احساس تنهایی، طردشدگی و... در معرض خطرات فزاینده‌ای قرار دارند. به‌همین دلیل حمایت اجتماعی در دوره سالمندی به‌عنوان میزان ادراک فرد از محبت و حمایت خانواده، دوستان و اطرافیان معنا می‌یابد [۱۰].

علاوه‌براین، ارتباط با همسر در سالمندی نیز مانند دیگر دوره‌های زندگی، جنبه مرکزی زندگی عاطفی و اجتماعی انسان محسوب می‌شود و نارضایتی زناشویی ممکن است به توانایی زن و شوهر برای برقراری روابط مناسب با فرزندان و دیگر اشخاص خارج از خانواده آسیب رساند [۱۱]. تحقیقات متعددی که در مورد سبک‌های زندگی، حمایت اجتماعی و رضایت زناشویی سالمندان انجام شده است، از اهمیت آن در ایجاد الگوی سالمندی افراد حکایت دارد. پژوهش علی‌پور و همکاران (۲۰۰۸) نشان داد حمایت عاطفی، بیشترین تأثیر را بر کیفیت زندگی سالمندان و انواع حمایت اجتماعی، بیشترین همبستگی را با بُعد اجتماعی کیفیت زندگی دارد [۹].

پژوهش حسینی و همکاران (۲۰۱۱) نشان داد بین حمایت

بعد از ورود افراد به مطالعه، به کمک پرسشنامه‌های سبک زندگی^۱، حمایت اجتماعی فلیپس^۲ و رضایت زناشویی انریچ داده‌ها گردآوری شد. در پژوهش انجام شده توسط لعلی و همکاران، ضریب آلفای کرونباخ در روش همسانی درونی در دامنه‌ای بین ۰/۷۶ تا ۰/۸۹ و در روش بازآزمایی در دامنه‌ای ۰/۸۴ تا ۰/۹۴ گزارش شده است. به همین ترتیب ضریب تکرارپذیری برای پرسشنامه حمایت اجتماعی فلیپس که توسط پاشا و همکاران در گروه سالمندان انجام شده، در دو روش آلفای کرونباخ و تصنیف به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۸۲ به دست آمده است. این شاخص برای مقیاس رضایت زناشویی نیز ۰/۹۳ گزارش شده است [۱۸].

در تحقیق حاضر ضریب پایایی پرسشنامه‌های سبک زندگی، حمایت اجتماعی و رضایت زناشویی به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۸۱ و ۰/۷۸ به دست آمد. در نهایت، داده‌های به دست آمده به کمک نسخه ۲۱ نرم افزار SPSS با طراحی جداول و آزمون آماری تحلیل رگرسیون تأثیر متغیرهای پیشین بر متغیر ملاک بررسی شد. همچنین، قبل از اجرای رگرسیون بررسی پیش فرض‌های استقلال خطاها، طبیعی بودن متغیر وابسته و هم خطی بودن متغیرهای مستقل به ترتیب با آزمون‌های دوربین-واتسون، آزمون کلموگروف-اسمیرنوف و تلرانس در خروجی رگرسیون مورد بررسی قرار گرفت. علاوه بر این، برای مقایسه مردان و زنان سالمند در متغیرهای مورد مطالعه از آزمون تی استیودنت استفاده شد. در نهایت، برای در نظر گرفتن ملاحظات اخلاقی به سالمندان اطمینان داده می‌شد که اطلاعات آنان محرمانه خواهد ماند و نتایج پرسشنامه‌ها تنها در امر پژوهش استفاده خواهد شد.

یافته‌ها

نتایج یافته‌های تحقیق در بخش توصیف متغیرهای تحقیق بیانگر

1. Life style questionnaire
2. Social support Philips questionnaire

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار در متغیرهای سبک زندگی، حمایت اجتماعی و رضایت زناشویی.

میانگین	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره	آماره تی	سطح معنی داری	تعداد
سبک زندگی مردان سالمند	۲۹۹/۸۲	۵۹/۲۳	۱۰۶	۴۹۰	۰/۵۴۹	۱۵۲
سبک زندگی زنان سالمند	۲۹۶/۲۳	۶۴/۳۴	۷۸	۴۲۳	۰/۵۸۳	۲۲۹
سبک زندگی	۲۹۷/۶۶	۶۲/۲۹	۷۸	۴۹۰		۳۸۱
حمایت اجتماعی مردان سالمند	۱۸/۵۱	۲/۹۳	۱۱	۲۳	۰/۷۹۷	۱۵۲
حمایت اجتماعی زنان سالمند	۱۸/۲۵	۳/۱۰	۱۰	۲۴	۰/۴۲۶	۲۲۹
حمایت اجتماعی	۱۸/۳۵	۳/۰۴	۱۰	۲۴		۳۸۱
رضایت زناشویی مردان سالمند	۳۳۵/۶۷	۴۴/۴۷	۱۳۳	۴۶۶	۰/۵۷۶	۱۵۲
رضایت زناشویی زنان سالمند	۳۳۸/۵۸	۵۰/۶۰	۱۳۲	۴۹۶	۰/۵۸۵	۲۲۹
رضایت زناشویی	۳۳۷/۴۲	۴۸/۲۱	۱۳۲	۴۹۶		۳۸۱

سالمند

آن است که در بین نمونه ۳۸۱ نفری مورد مطالعه از سالمندان نیشابور، میانگین نمرات آنها در رضایت زناشویی ۳۳۷/۴۲، سبک زندگی ۲۹۷/۶۶ و حمایت اجتماعی ۱۸/۳۵ است. همچنین، نتایج تحقیق نشان داد میانگین رضایت زناشویی در مردان و زنان سالمند به ترتیب ۳۳۷/۶۷ و ۳۳۸/۵۸ و میانگین سبک زندگی در مردان و زنان سالمند به ترتیب ۲۹۹/۸۲ و ۲۹۶/۲۳ محاسبه شده است. مقایسه شاخص میانگین در این متغیر نشان می‌دهد مردان سالمند از سبک زندگی بهتری برخوردار بوده‌اند. مردان سالمند با میانگین ۱۸/۵۱ نسبت به زنان سالمند با میانگین ۱۸/۲۵، از حمایت اجتماعی بالاتری برخوردار بوده‌اند.

بررسی‌ها نشان داد مقدار آماره دوربین-واتسون ۱/۸۶ و سطح معناداری بزرگتر از ۰/۰۵ در آزمون طبیعی بودن کلموگروف-اسمیرنوف است؛ بنابراین، تمامی پیش فرض‌ها رعایت شد که مجاز بودن استفاده از تحلیل رگرسیون را نشان می‌دهد. ضریب همبستگی، تعیین و ضریب تعیین تعدیل یافته بین حمایت اجتماعی با رضایت زناشویی به ترتیب ۰/۱۸۳، ۰/۰۳۴ و ۰/۰۳۱ بود. به همین ترتیب، حمایت اجتماعی و سبک زندگی با رضایت زناشویی به ترتیب ۰/۲۱۴، ۰/۰۴۶ و ۰/۰۴۱ به دست آمد. با توجه به سطح معناداری حاصل شده در آزمون تجزیه و تحلیل واریانس ($P < ۰/۰۵$)، متغیرهایی که در پیش‌بینی متغیر ملاک (رضایت زناشویی) به طور معناداری تأثیر گذار شناخته شده به ترتیب حمایت اجتماعی و سبک زندگی است.

نتایج نشان می‌دهد حمایت اجتماعی، پیش‌بینی کننده رضایت زناشویی است و ۰/۰۳۴ از رضایت زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. سبک زندگی نیز به پیش‌بینی کننده‌های مذکور اضافه می‌شود که ۰/۰۴۶ از تغییرات رضایت زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. همچنین، همان‌طور که جدول رگرسیون (جدول شماره ۲) نشان می‌دهد در الگوی یک، حمایت اجتماعی پیش‌بینی کننده رضایت زناشویی سالمندان است و در الگوی دو، سبک زندگی نیز به

جدول ۲. خروجی اصلی آزمون تحلیل رگرسیون.

مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد	آماره تی	سطح معناداری
	Std/Erro	B			
۱					
ثابت	۱۴/۸۵۲	۲۸۴/۳۳۹		۱۹/۱۳۸	۰/۰۰۰
حمایت اجتماعی	۰/۷۹۸	۲/۸۹۹	۰/۱۸۳	۳/۶۳۳	۰/۰۰۰
۲					
ثابت	۱۷/۱۰۴	۲۶۵/۲۸۰		۱۵/۵۱۰	۰/۰۰
حمایت اجتماعی	۰/۸۱۳	۲/۵۱۸	۰/۱۵۹	۳/۰۹۶	۰/۰۰۲
سبک زندگی	۰/۰۴	۰/۰۸۷	۰/۱۱۳	۲/۲۰۲	۰/۰۲۸

سالمند

پورمیدانی، نوری و شفتی (۲۰۱۴) در زمینه سبک زندگی و رضایت زناشویی و حسینی و همکاران (۲۰۱۱) در مورد حمایت اجتماعی و رضایت زناشویی، همسویی وجود دارد. همچنین، نتایج تحقیق حاضر از یک سو با پژوهش معتمدی شلمزاری و همکاران [۱۳] که نشان دادند حمایت اجتماعی تأثیر معناداری بر احساس تنهایی، سلامت عمومی، شادی و افسردگی و رضایتمندی سالمندان از زندگی دارد و از سوی دیگر، با پژوهش وین فیلد و همکاران (۱۹۹۲) که اشاره کردند حمایت اجتماعی در افراد سالمند با احترام به خود، عزت نفس و آشفتگی‌های روانی به طور قابل ملاحظه‌ای در ارتباط است [۱۹]، همخوانی دارد.

به همین ترتیب، نتایج این تحقیق با دیدگاه‌های کتل (۱۹۹۸) و لانگ و همکاران (۱۹۹۸) همخوانی دارد. آنها معتقدند حمایت اجتماعی و روابط صمیمانه با ارتباطات زناشویی صمیمی و عوامل استرس‌زا و روحیه افراد در ارتباط است [۱۷]. دیگر تحقیقات انجام شده نیز نشان می‌دهد سبک زندگی، نقش تعیین کننده‌ای در رضایت زناشویی داشته است. یافته‌های مطالعات ملک‌افضلی و همکاران [۲۰]، سالاروند و همکارانش (۲۰۰۷) [۲۱] نیز با پژوهش حاضر همسو و همخوان است.

همچنین یافته‌های این پژوهش بیانگر آن بود که حمایت اجتماعی و سبک زندگی در مردان و زنان تفاوت معنی داری نداشته است. در این زمینه، اگرچه تحقیق حسینی و همکاران (۲۰۱۱) نشان داد که بین زنان و مردان در میزان حمایت اجتماعی تفاوت وجود دارد، اما این تفاوت بین زنان و مردان تنها در بُعد حمایت دیگران بود [۱۲]. از سوی دیگر، در بُعد نزدیکان مانند خانواده و دوستان تفاوت معنی داری بین ایشان مشاهده نشد که این یافته با تحقیق حاضر همسو و همخوان است.

عدم مشاهده تفاوت در سالمندان زن و مرد در حمایت اجتماعی را می‌توان این گونه تبیین کرد که در فرهنگ ایرانی و اسلامی احترام به سالمندان، به ویژه والدین سالمند، از ارزش والایی برخوردار است. در نتیجه، سالمندان زن و مرد از سوی خانواده و دوستان همواره مورد تکریم و احترام قرار می‌گیرند.

پیش‌بینی کننده مذکور اضافه می‌شود که در دو الگوی F در سطح $P < 0/05$ معنی دار شده است.

بررسی رابطه بین سبک زندگی با رضایت زناشویی سالمندان نشان داد ضریب همبستگی به دست آمده بین سبک زندگی با رضایت زناشویی سالمندان $0/143$ با سطح معناداری ($P < 0/01$) است؛ یعنی با بهبود سبک زندگی، رضایت زناشویی سالمندان نیز افزایش می‌یابد. همچنین، بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی با رضایت زناشویی سالمندان نشان داد مقدار ضریب همبستگی پیرسون و سطح معناداری بین دو متغیر ذکر شده به ترتیب $0/183$ و $P = 0/000$ است؛ بنابراین، نتایج حاصل بیانگر آن بود که هرچه حمایت اجتماعی افزایش یابد، رضایت زناشویی سالمندان بهبود و در مقابل با کاهش حمایت اجتماعی، رضایت زناشویی سالمندان نیز کاهش می‌یابد. یافته دیگر این پژوهش نشان داد هر چند بین میانگین‌های بین مردان و زنان سالمند در متغیر سبک زندگی، حمایت اجتماعی و رضایت زناشویی تفاوت وجود دارد، اما این تفاوت‌ها از نظر آماری معنی دار نیست ($P > 0/05$) (جدول شماره ۱).

بحث

نتایج حاصل از تحقیق حاضر نشان داد بین سبک زندگی و حمایت اجتماعی با رضایت زناشویی در سالمندان، رابطه معنی داری وجود دارد. نتایج رگرسیون گام به گام نشان داد حمایت اجتماعی و سبک زندگی، پیش‌بینی کننده رضایت زناشویی در سالمندان است؛ یعنی هرچه سالمندان حمایت اجتماعی بیشتری دریافت کنند و سبک زندگی سالم‌تری داشته باشند، رضایت زناشویی در آنان بیشتر خواهد بود. علاوه بر این، یافته‌های این پژوهش نشان داد حمایت اجتماعی $0/34$ از متغیر ملاک (رضایت زناشویی) و در مرتبه بعدی حمایت اجتماعی همراه سبک زندگی، $0/46$ از رضایت زناشویی را پیش‌بینی می‌کند (جدول شماره ۲).

میان تحقیقات متعددی که در زمینه سبک زندگی، حمایت اجتماعی و رضایت زناشویی سالمندان انجام شده از جمله پژوهش‌های

References

- [1] Mohamadi Zeydi A, Pakpoor Haji Agha A, Mohamadi Zandi B. [Reliability and validity of the Persian version of health promotion lifestyle questionnaire (Persian)]. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences. 2011; 21(1):103-13.
- [2] World Health Organization. Health care for the elderly. Geneva: World Health Organization Press; 2003.
- [3] Mahmoodi Gh, Niaz Azari K, Sanati T. [Evaluation of the oldest lifestyle (Persian)]. Journal of Family Health. 2012; 1(3):45-50.
- [4] Pourmeidan S, Noori A, Shafiti SA. [Relationship between life style and marital satisfaction (Persian)]. Journal of Family Research. 2014; 10(3):331-44.
- [5] Moemeni Kh, Karami S, Majzoobi M. [Comparison lifestyle, self-esteem and mental health of alone, not alone and resident of nursing home (Persian)]. Journal of Developmental Psychology. 2013; 10(38):139-48.
- [6] Gallagher LP, Truglio-Londrigan M. Community support older adults' perceptions. Clinical Nursing Research. 2004; 13(1):24-32.
- [7] Kusheshi M, Shahidi A, Parvayi Sh. [The influence of informal social support on the quality of life of elderly retired as a social problem, study of the social security fund and the fund for oil industry (Persian)]. Journal of Social Issues. 2013; 4(1):109-30.
- [8] Kwong EW, Kwan A. Stress-management methods of the community-dwelling elderly in Hong Kong: implications for tailoring a stress-reduction program. Geriatric Nursing. 2004; 25(2):102-06.
- [9] Alipoor F, Sajadi H, Foroozan A, Biglarian A. [The role of social support on quality of life (Persian)]. Journal of Social Welfare. 2008; 9(3):147-65.
- [10] Maddah B. [The social activities and leisure time activities of the old adult in Iran and Sweden (Persian)]. Iran Journal of Nursing. 2009; 3(8):332-39.
- [11] Bakhtyari S, Ghaderikia M, Yusefighand A, Kurdzangeneh A. [Compression of depression in elderly men and women living in nursing home in Ahwaz (Persian)] [BA thesis]. Ahwaz: Islamic Azad University; 2004.
- [12] Hosseini M, Rezaei A, Keykhosravi Beykzadeh Z. [Comparison of social support and life satisfaction, depression and happiness in elderly men and women (Persian)]. Journal of Women & Society. 2011; 2(4):143-61.
- [13] Mo'tamedi Shalamzari A, Ezhei J, Azad Falah P, Kiyamanesh A. [The Impact social support in life satisfaction, general health and isolation feeling in older adults above 60 age (Persian)]. Journal of Psychology. 2008; 6(2):45-62.
- [14] Cohen S, Wills TA. Stress, social support, and buffering hypothesis. Psychological Bulletin. 1985; 98(2):310-57.
- [15] Newman SJ, Struck R, Wright P, Rice MM. Overwhelming olds: care giving and the risk of institutionalization. Journal of Gerontology. 1990; 45(3):173-83.
- [16] Sarason I. Social support, personality and health. In: Janiss MP, editor. Individual Differences, Stress and Health Psychology. New York: Springer; 1988, p. 109-27.
- [17] Pasha Gh, Safarzadeh S, Meshak R. [Comparisons public health and social support among elderly people in nursing homes and elderly in family (Persian)]. Journal of Family Studies. 2007; 3(9):503-17.

نتیجه گیری نهایی

این مطالعه نشان داد رضایت زناشویی در سالمندان در مرتبه نخست تابعی از حمایت اجتماعی و در مرتبه بعدی داشتن سبک زندگی سالم به همراه حمایت اجتماعی در آنان خواهد بود. در این معنا، حمایت اجتماعی و سبک زندگی نقش مهم و کلیدی در رضایت زناشویی و سلامت زندگی سالمندان ایفا می کند، به طوری که حمایت اجتماعی و سبک زندگی، عامل مهمی در پایداری ازدواج و رضایت زناشویی در سالمندان است. هر چند در زمینه متغیرهای مورد پژوهش مقایسه‌ای بین سالمندان با توجه به موقعیت زندگی آنان (شهر و روستا) انجام نگرفته است، باین حال با توجه به نتایج به دست آمده ضروری است که با توسعه زمینه حمایت‌های اجتماعی و تحقق سبک زندگی سالم در بین سالمندان، زمینه ارتباطات زناشویی صمیمانه‌تر و در نتیجه سلامت و بهداشت روانی آنان بیش از پیش فراهم آید. بر این اساس نهادها و سازمان‌های مرتبط و مسئول، باید برنامه‌ریزی‌های لازم را برای سالمندان در زمینه مورد نظر انجام دهد.

محدودیت‌ها

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر این بود که ممکن است برخی از آزمودنی‌ها در پاسخ دادن به بعضی از سؤالات پرسش‌نامه‌ها مانند رضایت از روابط جنسی و امور مربوط به خانواده، جواب‌های کاملاً درستی نداده باشند. البته در گردآوری اطلاعات سعی شد با اطمینان دادن به آزمودنی‌ها در زمینه محرمانه بودن پاسخ‌ها و اهمیت همکاری صادقانه ایشان در پاسخ گویی به پرسش‌نامه‌ها، این مشکل حل شود.

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد مقطع کارشناسی ارشد آقای محمدرضا آهویی در رشته روان‌شناسی دانشگاه آزاد نیشابور است. در پایان نویسندگان از تمامی افرادی که در انجام این مطالعه همکاری کرده‌اند، به ویژه از سالمندان شرکت کننده که بدون همراهی‌شان انجام این پژوهش ممکن نبود، کمال تشکر و قدردانی را به عمل می‌آورند.

- [18] Sanaei B. [Measurement scales of family and marriage (Persian)]. Tehran: Be'sat Publication; 2000.
- [19] Winefeild HR, Winefeild A, Tiggemen M. Social support and psychological wellbeing in young adults, the multi-dimensional support scale. *Journal of Personality Assessment*. 1992; 58(1):193-210.
- [20] Malek Afzali H, Broderan EM, Hijazi F, Khojasteh T, Tabrizi R, Faridi T. [Mobilize the community to improve the health of the elderly in the neighborhood of Tehran Ecbatana (Persian)]. *Hakim Research Journal*. 2006; 9(4):1-6.
- [21] Salarvand S, Abedi H. [Experiences of social support for the elderly in nursing home: a qualitative study (Persian)]. *Iran Journal of Nursing*. 2007; 20(52):39-50.

